

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput CXXVII. Continens Doctrinam De Verae Et Constantis Invocationis
Natura, Quae Tandem A Deo Impetret Postulata. Luc. 18. v. 1.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

CAPUT CXXVII.

CONTINENS DOCTRINAM DE VERÆ ET CONSTANTIS INVOCATIONIS NATURA, QUÆ TANDEM A DEO IMPETRET POSTULATA.

LUC. 18. v. 1.

RATIO ORDINIS.

Lucas adhuc duas Christi conciones numeravit, unam de perseverantia in oratione: alteram de articulo Justificationis. Has breviter expediemus: postea Evangelistæ conjunctim Christum ex Galilæa reducent in patriam. Cornelius Janfenius in sua concordia Evangelica hanc concionem reservat in 24. caput

Matthæi ad postremas conciones Christi, quas Hierosolymis ante suam passionem habuit: quia etiam illic Dominus suos ad preces ardentes, quibus se ad adventum suum preparare debeant, exhortatus est. Sed quæ Christus diversis in locis concionatus est, & Evangelistæ per circumstantias notant, à nobis non confundenda; sed quæ quæ suo loco relinquenda.

PARABOLA DE INIQUIO JUDICE, QUÆ DOCET INDESENER ORANDUM, SI QUID IMPETRARE VELIMUS.

LUC. 18.

1. Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, μὴ ἐκκακεῖν.
2. Λέγων, κριτὴς τις ἦν ἐν τῇ πόλει, τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἀνθρώπων μὴ ἐντρέπομενος.
3. Χήρα δὲ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιπάλου μου.
4. Καὶ ἔκ ἐξέλεσεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῇ.
5. Εἰ δὲ τὸν θεὸν ἔφοβουμαι, καὶ ἀνθρώπων ἐκ ἐντρέπομαι, διάγλωπαρῆχόν μοι κόπον τῆς χήρας ταύτης, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑποπίπῃ με.
6. Εἶπε δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε, τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.
7. Ὁ δὲ θεὸς ἐμὴ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐλεγκτῶν αὐτῶν, τῶν βρωτών πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, μακροθυμῶν ἐπὶ αὐτοῖς.
8. Λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ ἕως τῆς ἀνθρώπων ἐλθῶν, ἄρα ἐνεήσει τὴν πίσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

1. Dicebat autem & parabolam ad illos huc spectantem, quod oporteret semper orare, nec defatigari.
2. Dicens, judex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat nec hominem reverebatur.
3. Vidua autem quadam erat in civitate illa, & veniebat ad eum, dicens: Vindica me de adversario meo.
4. Et nolebat aliquandiu. Posthac autem dixit in se.
5. Quanquam Deum non timeo nec hominem revereo, tamen quia molesta est mihi hac vidua, vindicabo illam, ne tandem veniens fugillet me.
6. Ait autem Dominus: Audite, quid judex iniquus dicat.
7. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum, clamantium ad se die ac nocte, etiam cum patiens fuerit super illis?
8. Dico vobis quod faciet vindictam illorum cito. Verum filius hominis cum venerit, an reperiturus est fidem in terra?

Periocha hujus concionis.

Scriptura sacra nos sapè multumque ad pias preces exhortatur, & addit simul magnificas promissiones de exauditione, quibus merito ad studium invocationis, excitari debemus. Psal. 50. v. 15. dicit DEUS: Invoca me in die tribulationis, & ego eruam te, & tu glorificabis me. Christus Johan. 16. v. 23. Amen amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo, da-

bit vobis. Petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit perfectum. Addidit etiam DEUS huic suo mandato pœnam, si quis non obtemperat. Psalm. 79. v. 6. Et Jerem. 10. v. 25. Effunde Domine iram tuam in gentes, quæ te non noverunt, & in regna, quæ nomen tuum non invocarunt. At verò nos sapenúmero in peccando languidos & remissos reddit, quod nostra opinione

nione interdum multum oramus, & parum exaudimur. Unde quidam ex impatientia preces prorsus intermittunt, & cœcæ fortunæ res suas permittunt, quandoquidem putant Deum nec invocatum quidem eas curare. Hiscæ Christus, ut Evangelista ipse testatur, hac parabola occurrit, & docet, si maxime Deus interdum erga nos orantes difficilior esse videatur, & nos non tantum simus hominum calamitosissimi, sed etiam quo magis oramus, eo profundius in calamitates immergamur, adeo ut preces nostræ vanæ & irritæ esse videantur: nos tamen in victa fidei constantia in precibus perseverare debere. Si enim in deserta viduæ oratio æquam sententiam apud iniquum judicem extorsit, quid non sperabunt pii apud Deum? Ideo dicit Lucas hanc parabolam dictam esse πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ ἔσθαι, ut sic exemplari modo indicet, πάντοτε θεῷ προσευχέσθαι, quod oportet semper orare, & ut illud πάντοτε semper recte intelligamus, addit καὶ μὴ ἐκκαθεῖν, hoc est, non defatigari, non oportere malis succumbere, non frangi adversis, si maxime illa inter precandum crescant & augeantur, non tamen tanta videri oportere, ut propter illa ab oratione desistamus. Dilationem itaque divini auxilii, usque adeo nullam ab oratione defendendi materiam præbere debere, ut potius alimenta subministret ad orandum, & occasionem urgentiorem reddat ad supplicandum. Nam Deus non uno modo exaudire solet. Interdum statim largitur petita, ut Eleazaro, Genes. 24. v. 12. & Hannæ, 1. Sam. 1. v. 11. interdum plus dat; ut Abrahamo Gen. 17. v. 18. pro Ismaele intercedenti, cui additur Isaac: interdum differt propter gloriam suam, sicut factum cum Lazaro, Joh. 11. v. 4. interdum prorsus non dat, ut Paulo 2. Cor. 12. vers. 8. Nam nos interdum nescimus, quid petamus, ut filii Zebedæi, Matth. 20. v. 22. interdum etiam male petimus, ut in concupiscentiis nostris infumamus, sicut nobis id objicit Jacobus cap. 4. v. 3. Quapropter nos quidem orando insistamus. Nam & Luc. 21. v. 36. Christus nos vigilare jubet, omni tempore orantes. Et Paulus 1. Thess. 5. v. 17. sine intermissione orare jubet. Rursus Philipp. 3. v. 6. dicit: Nihil solliciti sitis: sed in omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. Hoc si nos instanter precando nostro loco fecerimus, tunc de exauditione neminum quidem dubitemus, certi suo tempore & quando Dei hora venerit, auxilium certo subsequetur. Sed parabolam ipsam audiamus.

I. In ea Christus primum habet descriptionem judicis iniqui his verbis: *Judex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat, nec hominem reverebatur.* In civitatibus judices eliguntur, ut jus dicant omnibus & singulis, qui vel à potentiorebus, vel à pravis hominibus malitiose premuntur. Hos, quales esse debeant: describit Jethro ad Moysen Exod. 18, 21. Provide de omni plebe viros sapientes, & timentes Dominum, in quibus sit veritas, & qui oderint malitiam, qui judicent populum omnitempore. Et Josaphat pius rex suis judicibus dixit, 2. Paralip. 19. v. 7. sit timor Domini vobiscum: & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptatio, nec cupido nummo-

Harm. Tom. I.

rum. Hæc Jethronis & Josaphati descriptio, præfenti judici prorsus non convenit. Nam primo *Deum non timebat.* Extreme ergo impium, iniquum & injustum fuisse oportet. Ut enim Dei timor abest, non facile ab ejusmodi homine quicquam boni profuit. Deinde vero apud hunc etiam accidebat illud, quod erat, *nec hominem ex reverentibus, qui homines revereretur,* ita ut non erubesceret etiam coram illis peccare. Quod majoris malitiæ indicium est. Nam non pauci inveniuntur, qui Deum quidem non timent, ut quem non vident: reverentur tamen hominum judicia & conspectum, ne coram ipsis peccent. Quando autem quis frontem ita perficit, ut non erubescat palam etiam coram hominibus peccare, tum talem extreme impudentem esse, & verticem malitiæ attigisse certum est. Sicuti dubitare non licet hunc judicem fuisse multis valde injuriam, munera accepisse, defraudasse partes, rapuisse, & jus atque æquitatem pervertisse. Dignum certe, qui Cambysem regem sortitus esset, de quo Herodotus refert, quod Sisammem judicem iniquum exoriarit, & pelle illa solum judiciale texerit, atque filium Oranem patris loco constituerit, cum admonitione, ut rectius judicaret, siquidem exemplum pœnæ indefinenter coram oculis haberet. Sicubi ergo sunt iniqui judices, qui afflictorum, viduarum & pupillorum causas audire nolunt, illis hoc inculcetur, & moneantur, Deum tales iniquos judices observare, annotare, & suo tempore punire. Addatur etiam Psalmus 82. qui talium iniquorum magistratum pœnas refert. De Philippo Macedonum rege narratur, quod a niculæ ejusdam pauperulæ causam, eum aliquoties interpellantis, audire noluerit, eo quod otium non haberet: sed animum magno animo ipsi respondisse: Proinde nec rex esse velis. Philippus ejus libertatem admiratus, & ipsi aures præbuit, & alios audivit. Regum enim & Principum munus proprium hoc est, ut subditos suos, in primis afflictos, patienter audiant. Alioquin eorum animos plurimum à se alienant. Et historia referunt, Demetrium Macedonum animos, eo potissimum à se alienasse, quod multorum supplices libellos, ipsis spectantibus, in profluentem abjecisset.

II. Huic iniquo judici adjungit hic Christus *viduam*, quæ erat in eadem civitate, & premebatur ab *aviduo adversario suo.* Viduarum status in hoc mundo fere est miserimus. Unde etiam in Scriptura nomen habent *מַלְלָה* quod viro orbatæ non valeant loqui & litigare: vel quod colligatæ sileant, nec vacent vociferationibus & tripudiis. Græce vidua dicitur *χήρα*, per antiphrasin, à *χαίρειν*, quod delitiis & oblectamentis careat. Nos Germani vocamus *Wittweh*; quia ipsis vœ sit. Nam vere ita est, ut vulgo dicitur: *Contemnunt spinam cum cecidere rosa.* Quoties fit, ut quæ antea in honore fuerunt, postea nihili fiant. Curatores eas parum curant. Si fiat ipsis injuria, nemo eas tuetur. Judices nihil lucelli sperare possunt, ideo eas negligunt. Maritus, cujus radius coruscabat, abiit ad patres. Si sunt divites, omnes, ceu canes venatici ab ipsis expectant offam. Si sunt pauperulæ, nihil in orbe contemptius & magis neglectum. Si sint juvenes, inveniuntur, qui

Uuuuu 4

pudi-

puccitiam insidiantur, qui nomen & famam in suspitionem rapiant. Si sint vetula, habentur pro inutili terra pondere, quae omnibus sint obstaculo, & vel propriis liberis nimis diu vivant. Si conciones diligenter visitent, habent suos Empeftas, quasi sanctorum pedes devorare velint. Breviter non videtur inferior creatura sub Sole esse coram hominibus, quam vidua, praesertim si sit i. Tim. 5. v. 5. *μεινωμένη* desolata. De eo etiam Job conqueritur cap. 24. v. 3. quod suo tempore fuerint iniusti homines, qui alinum pupillorum abegerint, & bovem viduae per pignora abstulerint, atque subverterint viam pauperum, & oppreserint pariter terra mansuetos. Sic Sap. 2. v. 10. tribuitur impiis, quod dixerint: non parcamus viduae. Talis etiam fuit haec vidua, quae gravem habuit *adversarium*, qui vel hereditatem intercepit, vel bona aliqua eripuit, vel aliis gravioribus iniuriis eam oppresit. Haec ordinarium habuit iudicem, eum appellat, *vindicame de adversario meo*, vidua sum, ab omnibus derelicta, adversarium habens me potentiorum; justam tamen habeo causam, licet adversarius opibus & gratia plus valeat. Fer ergo vel tandem inter nos sententiam.

Et hoc fecit *ἐν χρόνῳ* satis longo tempore. Verum, quia iudex fuit impius, querelas suas satis diu frustra affert, & exiguam spem habet auxilii. Videmus hinc, Christianis non esse prohibitum, quod minus si ab adversariis praeter jus graventur, ut iudicem adeant, legum praesidium implorent, seque ab adversariorum injuria vindicari petant.

Hinc Deus ipse in veteri Testamento iudicia ordinavit, Deut. 17. v. 8. Et in novo Testamento D. Paulus stans ad tribunal Caesaris, Caesarem appellavit, & ab hoc iudicari voluit, Act. 25. v. 10.

III. Jam indicantur causae suscepti vel tandem patrocini a iudice, idque ipsius verbis. *Quaquam Deum non timeo, nec hominem revereor; tamen quia molesta est mihi haec vidua, vindicabo eam, ne tandem veniens suggillet me.* Ergo exaudit viduam non ex Dei timore, non ex commiseratione erga afflictam, nec propterea quod justam haberet causam: quae merito justus iudex respicere debet. Sed aliae sunt causae. 1. *διὰ τὸ ἀσπάζεσθαι μοι κόπον, quia mihi molesta est*, quasi dicat, liberari volo a clamoribus importunae istius mulieris. Video enim, nisi id fiat nullum finem futurum ipsius interpellationum, quibus me obtundet. Ubi vero hic manet aequitas causae? ubi amor iustitiae? ubi odium iniustitiae? Prodit autem hic iudex hoc suo sermone omnium impiorum iudicem & magistratum animum, quibus *κόπος labor & molestia* est, si pauperum tractanda sit causa. His idem dici debebat, quod Philippo Macedonum regi, ut aut officium faciant, aut ab eo desistant, quia ejus olim coram Deo gravem reddituri sunt rationem. 2. *Ne εἰς τέλος ἔρχομένη ὑπωπιάσῃ με, ne tandem veniens suggillet me.* εἰς τέλος ἔρχεσθαι, potest quidem verti, ad extremum venire: sed boni Graeci testantur εἰς τέλος idem sonare, quod πάντοτε, semper & indefinenter venire. Hunc ergo κόπον & laborem iniquus iudex vult declinare, ne vidua haec identidem ventitando ipsum obtundet, ipsique molesta sit. *ὑπωπιάσῃ* proprie significat suggillare eam faciei partem, quae sub oculis est: metaphorice au-

tem vexare, obtundere, & ita aliquem affligere, ut plagarum vestigia appareant. Et metaphora sumpta a pugilibus & luctantibus, qui pugnis, verberibus & caedibus se mutuo obtundunt. Quod ergo plagae corpori, idem indefinitas interpellationes animo praestant. Miretur autem quis, cum hic iudex neminem hominum reveritus sit, quod tamen vel tandem hujus mulierulae rationem habuerit. Responderi ergo potest, ipsum hoc fecisse, non ex reverentia erga homines, sed ex metu erga suos concives. Hi enim cum in iudicem elegerant, poterunt ergo eundem ab officio deponere. Metuit itaque, ne si a vidua hac passim diffamaretur, ab honore suo removeretur. Metus igitur, & non reverentia erga homines, eum etiam movit, ut vel tandem huic viduae jus diceret.

IV. Addit Christus *ἐπιπέσειν* & censuram suam de toto hoc facto iniqui iudicis, atque sic ipse statum & scopum hujus parabolae ostendit. *Ait autem: Audite quid iudex iniquus dicat; Deus autem non faciet vindictam electorum suorum, clamantium ad se die & nocte, etiam cum patiens fuerit super illis? vult dicere: Iniquus iudex expugnatus est assiduis precibus viduae, ut ipsemet testatur. Deus ergo multo magis patietur se vinci precibus suorum fidelium. Notandum autem hic, quod haec parabola sumpta sit non a simili, sed a dissimili: sicuti plures hujusmodi in Evangelio inveniuntur. Nam si quis DEUM cum iniquo iudice conferre vellet, is profecto turpiter erraret, atque insuper Deum notoria & impia injuria afficeret. Non ergo iudex iniquus cum Deo, sed perseverantia viduae instando, cum nostra constantia in precibus, conferri debet. Deus autem & iniquus iudex per *ἀντίθετον* comparari possunt. Hoc modo i. Iudex fuit *iniquus*: Deus autem est iustissimus, qui non potest iustitiam negligere, quando ea precibus fidelium imploratur. 2. Iudex non est reveritus homines, ac proinde fuit in misericors. Deus autem est misericordissimus, ita ut non possit non afflictorum preces exaudire. Maxime eorum, qui sunt instar viduae desolatae. 3. Iudici iniquo causa & preces viduae fuerunt *κόπος labor & molestia*. Deo autem nostro nulla invocatio importuna & molesta, imo gratissima *συμφωνία* est, maxime si a pluribus una perficiatur, Matth. 18. v. 19. 4. Iniquus iudex viduam nihil aestimavit: Deus autem habet eos, qui ipsum in spiritu & veritate invocant, pro suis *ἐκλεκτοῖς, electis* & maxime dilectis. Vult ergo Christus concludere: An potest in cuiusquam pii hominis mentem venire, ut si videat nonnunquam iniquos iudices constantia precum victos, tandem facere, quod initio diu nolebant, & justam sententiam pronunciare, non multo magis idem de Deo suo Opt. Max. statuat, quod propter miseriam inopum & gemitum pauperum sit exsurrecturus & auxilium laturus, Psal. 12. v. 6. Maxime qui ad eum clamant *die ac nocte*. Sic vero explicat quid πάντοτε προσευχεσθαι semper orare. Non sicuti Euchitae fecerunt, qui sepositis omnibus aliis laboribus, etiam piis & honestis, unice orationi vacarunt: sed significat de die orare, & noctu non intermittere. Deus itaque suos electos certo liberabit, *etiam cum patiens fuerit supra illis*, scilicet impiis. Nam Deus patienter fert impios diu, expectans eos ad poenitentiam, Rom. 2, 4. Patienter agit*

ter agit Deus, inquit Petrus 2. cap. 3. v. 9. propter nos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti. Nequaquam ergo longanimitas Dei poenas tollit, nec obest, quo minus suo tempore poenas dent. Et tum fere tarditas iudicii, suppliciorum gravitate compensatur. Certitudinis ergo addit Christus: *Dico vobis, quod faciet illorum vindictam cito.* Tribuit Christus Patri suo epitheton, quod vocat eum *Deum vindictae*: quo aliqui offenduntur, putantes hæc pugnare cum ipsius bonitate & misericordia. Sed errant. Nam David sic distingvit in Psal. 18. v. 27. cum electo, electus eris; & cum perverso perverteris. Hinc etiam Psal. 94. v. 1. sic eum compellat; Deus ultionum libere age. Exultare, qui iudicas terram: redde retributionem superbis. Et ipse Deus dicit Deut. 32, 35. Mea est ultio, & ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum. Cuiusq; Deus sit iudex totius terræ, teste Abrahamo Gen. 18. v. 25. non potest iudicium suum aliter exequi, quam ut iustos quidem liberet, atq; sic eos vindicet, impiis autem in verticem ipsorum reddat, prout malis suis operibus meriti sunt. Sic vindictam satis gravem exercuit pro Israelitis contra Pharaonem & totam Ægyptum. Sic nimirum demonstrare voluit veritatem dicti Zachar. 2. v. 8, qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi sui. Antichristiana Roma quoque jam dudum ultionem Dei meruisset, ob sanguinem sanctorum, & sanguinem martyrum Jesu, de quo dudum ebraica facta est, Apoc. 17. v. 6. sed Deus jam patiens est super illis: verum faciet eorum etiam vindictam cito. Hoc vocabulum cito non pugnat cum μακροθυμία Dei. Nam horas, dies, menses & annos nos non debemus aestimare juxta nostrum computum, quibus gravis & molesta est omnis etiam minima mora, qua Deus nostri liberationem differt: sed juxta computum Dei, apud quem est unus dies sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus, 2. Pet. 3, 8. Quandocumque ergo à Deo constitutum tempus vindictæ advenit, *ἐν ταχέϊ & cito*, Deus eam exercuisse dici potest: quia ut ut tempus longum est coram hominibus: breve tamen est in oculis Domini. Deinde etiam *ἐν ταχέϊ & cito* vindicta exercita dici potest respectu impiorum, qui, quando ex insperato opprimuntur, cito poenas dedisse dici possunt: quia nihil tale ipsi meruebant. Nam impii conturbantur & erubescunt velociter Psal. 6. v. 11.

V. Totum hunc locum Christus concludit gravi exclamatione: *Veruntamen filius hominis cum venerit, an reperiturus est fidem in terra?* Hæsitant hic quidam: num hæc sententia ad præcedentes apposite accommodari possit, cum tota à præcedenti doctrina videatur esse aliena. Sed si quis coherentiam recte attendat, videbit hæc à Christo rectissime superioribus adjecta esse. Dixerat, Deum cito facturum vindictam electorum suorum, ac proinde eos in orando perseverare, nec deficere debere, ut liberationem à malis consequantur. Nunc adversativam subjicit, & conqueritur paucos in fide persistentes: *veruntamen filius hominis quando venerit &c.* quasi dicat, Pater quidem meus facit electorum suorum vindictam, idque cito per meum adventum, quo electos meos liberabo ab omnibus malis, ac propterea constantem orare debebant. At vevo, prohi dolor, usu veniet, ut quan-

do Ego venero ad faciendum vindictam electorum meorum, paucos sim inventurus, qui perstiterint in fide, plerisque ab ea deficientibus, & simul etiam à precatione cessantibus ob liberationis dilationem. Sic ergo facta prius mentione electorum postea recte fidei meminit, eo quod pro electo haberi non possit, qui non in fide constans, & ex vera fide etiam in invocatione Dei perseveret. Simul etiam Christus hic exprimit statum novissimorum temporum, quam dissolute tunc mundus sit victurus, & quam rari sint vere credentes futuri. Scimus autem *Fidei* vocabulum plura quidem habere significata, in primis autem duo, quorum primum Deum concernit: quod sumitur pro doctrina fidei, pro ejusdem confessione, & cum primis pro certa fiducia, qua Christum in promissionibus Evangelicis firmo assensu apprehendimus, ut per ipsum justificemur & salvemur. Alterum significatum homines concernit, & continet dictorum conventorumque constantiam & veritatem. Jam si oculos in mundo circumtulerimus, deprehendemus fidem *vanam esse in terra*, utrovis modo ejus significationem suscipias. Nam quod primum doctrinam fidei veræ & sinceræ juxta verbum Dei attinet, est ea fere extincta in universo orbe. Turca siquidem Mahumetana sua impietate doctrinam fidei de Christo conspurcavit, sicque totum orientem à fide avertit. In occidente Papa non minus humanis suis traditionibus, conciliorum canonibus & decretis, fidem in Christum abolevit. Quid dicam de Arianis, Servetanis, Anabaptistis in quibus plus blasphemiarum, quam fidei reperias? His accedunt reliqui fanatici & Schuervermeri, qui Christo in verbo suo & Sacramentis contradicunt. Quid fidei sinceræ apud hos inveniri posse putabis? Superest ergo exigua mundi portio apud eos, qui Evangelium Christi sincere profitentur. Sed & apud hos plures inveniri scimus, qui ore quidem fidem Christi confitentur, sed factis eandem negant. Tit. 1. vers. 16. Veniet ergo Dominus Jesus Servator noster ad iudicium quandocumque voluerit, dictum hoc suum nimis vere impletum esse inveniet. Quod deinde fidem attinet, quatenus inter homines est constantia dictorum conventorumque, non minus ea in orbe evanuit, quam prior illa. Nulla est constantia in dictis, in promissis, in pactis, in fœderibus, in contractibus, in omnibus commerciis, ut DEUS nimis vere repetere possit suam querimoniam, quam habet Jerem. 5. vers. 1. Circuite vias Jerusalem, & aspiciate, & considerate, & quarite in plateis ejus, an invenietis virum facientem iudicium, & quarentem fidem: & propitius ero ei. Quod si etiam, vivit Dominus, dixerint, & hoc falso jurabunt. Transi per ordines & status hominum, & in singulis plus infidelitatis quam fidei invenies. Principes viri plus immoderatis exactionibus & venationibus subditos exhauriunt, quam ut eorum pacem & salutem procurent, vicissim subditi magistratibus etiam parum sunt fideles, sicubi se eis aliquid decerpere posse vident. Ecclesiarum ministri quoque plus lucro student, & impiis ob pusillum gratiæ blandiuntur, Ecclesias etiam amplioris stipendii gratia permutant, quam ut fideles reperiri contentur. Audi-

Auditores vicissim fidos ministros non observant, non diligunt, nulla gratitudine profectuntur, diffamant, & quovis damno eos afficere sibi laudi ducunt. Si quis porro ad patresfamilias & mechanicos artifices descendat: ibi certe etiam fidem exulare deprehendet. Quid vero in hac univiersali corruptione faciendum? Id quod Chri-

stus haecenus docuit. Quisque vocationi suae fideliter insistat, stationem suam constanter teneatur, Deum assiduis precibus indefinenter fatiget, & sibi in Christo Jesu portum salutis paratum esse certo credat, sic in adventu Christi liberabitur ab omni malo, & ultionem impiorum videbit.

CAPUT CXXVIII.

CONTINENS PARABOLAM DE PHARISÆO ET PUBLICANO.

LUCÆ 18. v. 9.

9. Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τὰς πεποιθότας· ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενῶντας τὰς λοιπὰς τὴν παραβολὴν ταύτην.
10. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελωνίης.
11. Ὁ Φαρισαῖος ἑαυτὸς, πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχητο· ὁ Θεὸς, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀπώγατος, ἀδίκος, μοιχὸς, ἢ καὶ ὡς ἕτερος ὁ τελωνίης.
12. Νηστεύω δις τὰ σαββάτα, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτώμαι.
13. Καὶ ὁ τελωνίης μακρότερον ἑσῶς, ἐκ ἠθέλων ἰδὲ τὰς ὀφθαλμῶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάροι, ἀπὸ ἐτυπύεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ, λέγων, ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶ ἀμαρτωλῷ.
14. Λέγω ὑμῖν, κατέβη ἕτερος, δεικναιωμένους εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐκείνους. ὅτι πᾶσις ὁ υἱὸν ἑαυτοῦ, ταπεινωθήσεται. ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτοῦ, υψωθήσεται.
9. Dixit autem & ad quosdam, qui in se confidebant, quod essent iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam.
10. Duo homines ascendebant in templum, ut precarentur, unus Phariseus, & alter publicanus.
11. Phariseus stans, haec apud se orabat, Deus gratias ago tibi quod non sum sicut ceteri homines, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.
12. Jejuno bis in sabbatho, decimas de omnium quae possideo.
13. Et publicanus procul stans, nec oculos volebat ad caelum attollere, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.
14. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam magis quam ille. Quia omnis qui se extollit, humiliabitur. Qui vero humiliat se, extollitur.

Periocha hujus parabola.

Via fervator noster in praecedenti parabola egit de precatione & duabus ejus virtutibus, fide atque perseverantia. Nam qui sine fide orat, nihil accipit. Nobis autem Christus dicit Marc. 11. v. 24. omnia quaecumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis. Qui etiam in oratione deficit, non mirum, si nihil consequatur; qui vero perseverat, is vel iniquum judicem, nedum mitissimum Deum precando emollire possit. Et quia hic alteram parabolam subjungit de duobus hominibus, qui ascendebant in templum, ut precarentur: ideo etiam hujus parabola argumentum esse statuit doctrinam de precatione, & voluit Christus hic docere tertiam orationis virtutem, nimirum humilitatem. Nam oratio humiliantis se, dicit Syr. 35, 21. nubes penetrabit; & donec appropinquet, non consolabitur: & non discedet, donec Altissimus aspiciat. Et sane doctrina de precatione ex hac parabola non incommode tractari possit; siquidem multa pie orationis requisita hic reperiuntur, utpote 1. oraturus, non semper tantum cubiculum intret, & domi privatim precetur: sed etiam in templum properet, ibi se Ecclesiae conjungat, ut una cum Ecclesiastico coetu, quasi globo facto, coelum adoriatur. Haec vis Deo grata est. 2. In oratione sua compellet non

sanctos, non Ethnicorum numina, non ullas creaturas: sed solum Deum. 3. Non oret apud se; talem enim orationem Deus nec audit, nec approbat, sed oret ad Deum. 4. Inter precandum non respiciat proximum, sive meliorem, sive deteriorem, non sinistre de eo judicet: sed sciat sibi rem esse cum summa majestate Dei, qui solus sibi reservavit judicium super omnem carnem. 5. In primis autem poenitenti corde ad precandum accedat, peccata sua agnoscat, coram Deo deprecetur, fiduciam de remissione eorum firmam ob Christum propitiorem concipiat, nec de exauditione dubitet. 6. Inde domum redeat, ad operas suae vocationis, in quibus Deo & proximo inserviat. Haec & alia membra, quoad precationem, ex hac parabola desumi possunt. Atqui Evangelista in exordio parabola alium nobis ostendit scopum, quod nimirum Christus hanc parabolam dixerit ad quosdam qui in se confidebant, quod iusti essent, & aspernabantur ceteros. Et Christus in fine parabola pronunciat de Publicano, quod justificatus descenderit in domum suam, atque sic monstrat, se huic parabola inclusisse summum articulum Christianae religionis de Justificatione hominis peccatoris coram Deo: hoc est, quomodo miser peccator se gerere debeat in hac vita, ut consequatur remissionem pecca-